

Tocqueville deel 2

Theo Meereboer
&
Petra Bolhuis

Maieutiek 2017 college-7

Eigenbelang in Amerika

“In de Verenigde Staten zegt men vrijwel nooit dat de deugd schoon is. Men beweert dat zij nuttig is en bewijst het elke dag. Amerikaanse moralisten beweren niet dat men zich voor zijn naaste moet opofferen omdat zulks groots is, maar zij zeggen stoutmoedig dat dergelijke opofferingen even noodzakelijk zijn voor degene die ze zich getroost als voor degene die ervan profiteert.” (blz. 558)

Maieutiek 2017 college-7

Utilitarisme en Tocqueville

- Er is een lijn van Epicurus ± 300 BCE, Montaigne 16de eeuw en het utilitarisme van de 18de en 19de eeuw in zake het zoeken van nut i.p.v. het moreel goede.
- Montaigne benadrukt de bruikbaarheid van het betreden van het publieke domein. (blz. 559). Dat werkt in Amerika zegt Tocqueville.

Maieutiek 2017 college-7

Publieke zaak en privéleven

- Scheiding privé-publiek was bij klassieke wereld van een andere orde dan vandaag de dag;
- Iedereen was gebonden aan de noodzaak en pas na verloop van tijd ontstaat er voor een select groepje vrije mannen de ruimte om iets anders te gaan doen; er ontstaat een scheiding privé-publiek. Publieke zaak= gebied van de vrijheid.

Maieutiek 2017 college-7

Opkomst van het maatschappelijke

- Er ontstaat een gebied waarin vrije mannen en ambachtslieden en later ook vrouwen en arbeiders diensten en goederen uitwisselen. De markt en de economie worden belangrijker
- Er ontstaat in de loop van de geschiedenis een andere verdeling; vrijheid = wanneer je niet hoeft te luisteren naar anderen en eigen baas bent. De privésfeer wordt het gebied van de vrijheid, het maatschappelijke is daarvoor voorwaardelijk.

Maieutiek 2017 college-7

Waar blijft het publieke domein?

- Het publieke is dat wat de ruimte schept voor het hebben van een goed privéleven en het schept de kaders voor het maatschappelijke.
- Tocqueville constateert dat de democratie alleen kan functioneren als mensen persoonlijk eigenaarschap voelen t.o.v. het publieke domein.
- Daar liggen gezamenlijke problemen die men gezamenlijk moet oplossen ten einde een goed leven te kunnen hebben

Maieutiek 2017 college-7

Individualisme

- Tocqueville is een van de eerste denkers die het individualisme benoemt. (misschien wel de eerste)
- Waar men in politieke analyses van die tijd vooral spreekt over groepen (arbeiders, het volk en de bourgeoisie) ziet hij dat mensen in een democratie zichzelf als individu gaan ervaren.
- Als iedereen gelijk is, waarom heeft een ander dan iets over jou te zeggen?

Maieutiek 2017 college-7

Individualisme als verworvenheid en probleem

- Individualisme moet niet verwisseld worden met egoïsme.
- Egoïsme is overdreven eigenliefde die van alle tijden is.
- Individualisme is verschijnsel dat hoort bij de democratie. Het ontstaat omdat mensen hun eigenbelang verkeerd inschatten. Het leidt uiteindelijk wel tot egoïsme volgens Tocqueville.

Maieutiek 2017 college-7

Goed mens, slecht burger

- Typering van Tocqueville over zijn schoonzus die zich alleen maar druk maakt over zichzelf en de haren.
- Probleem ontstaat wanneer mensen naar het publieke domein kijken van een afstand en zich er niet verantwoordelijk ervoor voelen.
- Uitmondend in het publieke domein als een bron waaruit de vrijheid ontstaat mits je er goed gebruik van maakt.

Maieutiek 2017 college-7

Amerika

- In Amerika zijn de associaties sterk aanwezig en mensen herkennen het publieke domein als hun eigen belang en hun eigen verantwoordelijkheid.
- Huiskamerbijeenkomsten van vandaag de dag tegen Trump werden eerder gevoerd door de teaparty tegen Obama. Doel het bewerken van de volksvertegenwoordigers. Typisch voorbeeld van wat Tocq. bedoelde met associatievorming.

Maieutiek 2017 college-7

Europa

- De meeste associaties zijn hier lobbyisten die bestaan uit vertegenwoordigers van het bedrijfsleven.
- Burgerinitiatieven staan of vallen met het geloof dat mensen invloed hebben op de politiek.
- Top-down participatie : In Europa zien we dat de politiek zelf vaak vraagt om initiatief dat vervolgens niet ontstaat of sneuvelt in de bureaucratie. (v.b. suikerfabriek Groningen 2015, woonreferendum Rotterdam 2016)

Maieutiek 2017 college-7

Onderlinge afhankelijkheid Amerika

- Het verlangen om verkozen te worden kan bepaalde mensen er tijdelijk toe aanzetten elkaar te bestrijden, maar hetzelfde verlangen zet alle mensen er op den duur toe aan elkaar te steunen, (...) Vrijheid veroorzaakt particuliere haat, maar het despotisme leidt tot algemene onverschilligheid.
- De Amerikanen hebben het individualisme dat door de gelijkheid ontstond, bestreden met de vrijheid en zij hebben de slag gewonnen.
- De Amerikaanse wetgevers (...) hebben gemeend dat het daarnaast dienstig was aan elk deel van het grondgebied een politiek leven te verschaffen om de mogelijkheden voor de burgers om samen te handelen eindeloos uit te breiden en hen elke dag te doen voelen dat zij van elkaar afhankelijk zijn.
- Dat was wijs handelen. (blz. 542)

Maieutiek 2017 college-7

Onafhankelijkheid Europa

- In Europa zijn mensen tot individu gemaakt. Deze persoonlijke ontwikkeling werd gefaciliteerd door een overheid die het verschillende welzijn van de verschillende groepen ging onderzoeken om hen gelijk te maken, maar in dat proces ontstaat de individueel calculerende burger die gericht is op zijn persoonlijke voordeel uit de publieke zaak zonder die publieke zaak als zijn verantwoordelijkheid te zien.

Maieutiek 2017 college-7

Frankrijk

- In Ancien regime schrijft Tocq. al hoe mensen uit m.n. de middenklasse zich verenigen (pseudo aristocratie noemt hij hen) en de *common people* buitensluiten.
- De overheid organiseert en de keten van afhankelijkheid die de horigheid kenmerkte is doorgeknipt. Er zijn nu eilandjes van belangen.
- Kruijer noemt dit “verticale afhankelijkheid voor horizontale autonomie”(Mild despotisme blz. 104)

Maieutiek 2017 college-7